

Szerencsére a Fehér–Dózsa párosítás sokkal eredetibb, mint a kalács a szőlővel, a *tao* a *tevel*. Bizonyították már a *Dűnében* is. Fehér olyan, mint egy évmilliós kövület, teste tudja a mozdulatok egész evolúcióját, kezdve a groteszk, lógatott vállal és görbített felsőtesttel előadott (engem roppant tömegű dinoszauruszra emlékeztető) futáson, a majomszerű hajkurászásán, egymás lefújásán át a másikat elszántan püfölő emberig. Fehér zsigerből dolgozik, barlangjától többnyire messze táboroznak a kényszeresen intellektualizálók. Ezért tud az lenni, ami: „őseredeti”, még ha ezt a címválasztás nem mindig tükrözi is. (Talán a *jang* dolgába olykor belekavar egy *jin*...) Kitűnően működik nyílt terpen, utcán, díszletlenül, falak nélkül, egymaga. Dózsa Ákos vele ellentétben romantikus széplélek, csóró költőpalánta, aki mintha csakis tévedésből keveredett volna a táncszőnyegen e mellé a kopasz ember-állat mellé. De bozontos haja és művészi szakála jó képeségű táncos és rafinált komikus félrevezető „kellékei”.

A darab ügyes érzékkel erre a különbözőségekből lett összhangra épít. Ez adja el, tölti fel plusszal a jól ismert, dinamikus mozgásvilágot. A hosszabb szentenciákat egy-egy cinkos mosollyal, ruhaigazítással meg némi lapogatással zárják, minduntalan felülírva a színpadon egymásra irányuló (bravúrosan imitált) öklözést, rúgást. Mintha az csak a külvilágnak öltött maszk lenne. Így kettősük inkább idézi az életeken át ívelő karnevált, mint a cselekvésnélküliséget hirdető taót.

A jó szülő a rosszat, a rossz a jót, világos a sötétséget, az a világosságot. Mihez lehet ezzel egyáltalán kezdeni a multik látszatcselekvésre programozott (cselekvéstelenségüknek tudatában sem lévő) organikus robotjainak korában? Ebben a motorizált kvázi-természetben? Csépelni egymást (mondjuk, egy falat kalács ürügyén), mint a videojátékok rajzolt katonái. S aztán a virtualitásból kilépve – újra életet tettetve – jó esetben nevetni

az egészen, akárcsak Fehér és Dózsa. A nevetés pedig jó jel, mutatja, hogy még nem oldódott szürkébe a fekete meg a fehér, hogy van még nő, és van még férfi. Vagy valami olyasmi. Mert miközben ők ketten püfölik, hengergetik egymást, miközben egyre bizonyosabb, hogy csak rajtam múlik, akarom-e mindebben látni a taót (vagy a „kritikáját”), az előadás nem igazán megdöbbentő, de azért mégiscsak váratlan fordulatot vesz. Fehér Ferenc és Dózsa Ákos – átértelmezve és egy merészebb rendezvényszervező számára forradalmi árucikké „szellemítve” a látottakat – olyan finom, visszafogott, diszkós riszálással kezdi lejtetni a XXI. századi, szalonna helyett kalácsot rágó városi macsót, hogy értük kiált az összes, szofisztikáltan áldékadens leánybúcsú. És megszületék a kortárs chippendale-show. Elképesztők. Dinomozgás, majomcsalád, bandaháborúk után rezzenéstelen arccal, férfiasan tökéletes bájjal adják a „civilizált” *emberit*. Az öltönyös lötyögést, az ön/ironizáló kultúrbohócságot.

A záró képben persze visszatérnek az asztalkendők, vissza a láthatatlanná bugyolált kalács. Vándorbatyujukat úgy tartják karjukban ezek a mindennapi csavargók, mint valami alvó újszülöttet. Hogy eztán Dózsa miért csenhet büntetlenül egy szemet Fehér szőlőjéből, hogy Fehér ezt miért hagyja annyiban, és hogy mindez mit és hogyan fordít a taón...? Lao se tudja.

TAO TE (Merlin Színház)

Fénytervező: Bánki Gabi. Zenei szerkesztő: Kovácsovics Dávid. Jelmez: Simon Judit. Zene, koreográfia: Fehér Ferenc.

Táncosok: Fehér Ferenc, Dózsa Ákos.

Legáth Zsolt

Sok bábba közt odalett a gyermek

VIHAR

Ha kortárs táncalkotók irodalmi művet választanak inspirációs forrásnak, akkor élhetünk a gyanúperrel, hogy az inkább kiindulópontnak tekinthető, ahonnan elrugaszkodva – motívumait felhasználva – jelenünkéről, kortárs viszonyainkról mondják el véleményüket, fogalmazzák meg kérdesei-

ket. Valami hasonló történt a Közép-Európa Táncszínház *Vihar* című bemutatóján is, azzal a különbséggel, hogy van itt ugyan kiindulópont és elrugaszkodás is, de a megérkezés egy kérdés feltevéséig, egy állapot felvázolásáig, netán egy vélemény megfogalmazásáig hiányzik. Nem csupán Shakespeare művé-

nek elemeit kérjük számon hiába az előadáson (ami önmagában még rendben is lehetne), de bármilyen épkezláb gondolatot is.

Az öttagú alkotócsoporthoz (és akkor a jelmez, a zene és a mozgóképi anyag felelőseit nem is vettem számba) négy hónapos műhelymunka állt rendelkezésére, hogy létrehozson egy koherens előadást Shakespeare utolsó műve ürügyén. Lehet, hogy a két rendezőnek, Gergye Krisztiánnak és Szögi Csabának nem sikerült összefésülnie azt a három, egyenként

Az, hogy Jónás Zsuzsát mi izgatja a legjobban a *Viharban*, egy interjúból tudható: „Az út a megbocsátásig. Hogy számtalan sérelem, fájdalom után az ember el tudjon jutni oda, hogy megbékéljen, túllépjen a haragján, és képes legyen más perspektívából nézni a dolgokat.” Nagyon szép, csak az nem világos az előadás megtekintése után, hogy ki kinek miért bocsátott meg, ha egyáltalán, és mindezt mely jelenet-(ek)ben sikerült kibontani. Lehet, hogy a rendezői összefésülés során Jónás Zsuzsa koreográfiai hozzá-

tizenöt-húsz perces etűdöt, amelyen az előadást jegyző három koreográfus, Virág Melinda, Jónás Zsuzsa és Hámor József, egymás munkáját folyamatosan figyelve, azt véleményezve, külön dolgozott? Komolyan vehető-e az olyan próbálkozás, amely öt, többé-kevésbé jelentékeny alkotót próbálna összegyúrni? Nincs ebbe eleve belekódolva a jellegtelen, gondolatlan végeredmény?

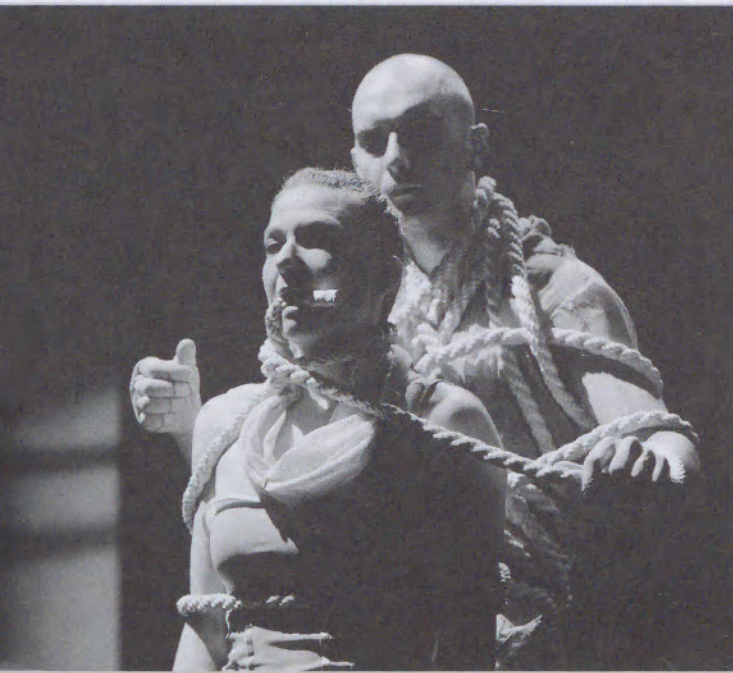
Pedig az alkotók sok mindent bevetnek, hogy minden igényt kielégítő kortárs táncelőadás szülessen. Elsőként: választanak egy kulturális referenciapontot, Shakespeare *A viharját*, amelynek a néző utánaolvashat, az előadás közben és után keresheti a motívumokat, megfeleléseket, eltéréseket, törheti a fejét, mit kezdtek az alkotók a művel. A vállalkozás reménytelen.

járulása teljesen kiszelektálódott? Persze azért legalább vihar van, meg öt fiú és öt lány hajótörött (másra nem tudtam asszociálni), és olykor-olykor feltűnik egy négykezláb mászó figura, akiben van valami az állatias Calibanból.

Másodszor: a nézőket nagyon divatos módon művészeti ágak közötti kommunikáció ígéretével csábítják. Az előadás vetítéssel indul, a táncosokat látjuk víz alatti felvételeken. A film prezentálása is roppant kreatív, minden táncos a maga fehér vásznas képkeretét tartja bele a fénybe. Mindettől persze a *Vihar* még nem válik multimédiás előadássá, hiszen a továbbiakban nem vetítenek, csak táncolnak. Két művészeti ág együttműködéséről, kommunikációjáról pedig végképp nem beszélhetünk, mert vizualitás és mozgás

semmilyen viszonyban nincs egymással, nem értelmezik, nem ellenpontoszák egymást.

Harmadszor: az előadásba szuszakolnak sok-sok szimbólumot, jelet, jelentésnek tűnő gesztust, amelyek azonban nem állnak össze értelmezhető egészzé. Nincs egyetlen olyan jelenet sem, amelyben egy szituáció beazonosítható lenne. Nem tudni, hogy az éppen színen levők miért vannak ott, mit csinálnak, és azt miért teszik. Természetesen nem az zavar, hogy nem tudom beazonosítani, a táncosok a színmű

Koncz Zsuzsa felvételei

FENT: Horváth Adrienn és Mádi László
BALRA: Asztalos Dóra, Hargitai Mariann, Gulyás Anna és Eller Gusztáv

mely szerepét táncolják. De annyit azért szeretnék tudni, hogy pszichológiai vagy filozófiai dimenzióban mozgunk-e; vajon a táncosok emberi kapcsolatok hálózatát vagy inkább egy elvont eszmét reprezentálnak-e, netán egy érzület kifejezésének szerep nélküli instrumentumai?

A szereplők víz alatti felvételeit nézve talán jogosan gondolja az ember, hogy rendben, ez most a hajótörés. Az utolsó kép azonban, amely egy vízen járó embert mutat, mintha elemelné a jelenetet ettől a banális olvasattól, de mivel ezt semmilyen formában nem értelmezik, megmarad szép képnek. A jeleneteket zörejek élő kavalkádja kíséri, amit a táncosok a legkülönbözőbb módokon keltenek. A színpad mélyén elhelyezett rácsokat kapargatják, ami az eső hangjait idézi, netán mikrofonba lihegnek, szuszognak, sustorognak. Ez a permanens leheletária akár karakteres hangkulisszát is adhatna az előadásnak, de ez is híján van bármiféle értelemnek. Csak addig jutottam, hogy ez bizonyára a víz alatti jelenetek ellenpontja, mert ott ugyebár nem lehet sóhajtani. Hiába: egy ötlet attól, hogy sokat alkalmazzák, még nem válik értelemkövetítő eszközzé.

Az előadás része a kötél jelentésének tűnő használata is. Felsorolni sem tudom, hányféle módon játszanak vele: megkötözik, húzzák-vonják vele egymást, másznak rajta, összetekerik, majd kibogozzák. A legfontosabb szerepet akkor kapja, amikor a színpadon átlósan végigfektetett kötelet ünnepélyes lassúsággal kihúzzák, mialatt a színen minden addigi nyüzsgés lecsendesül, és a táncosok félelemmel vegyes áhítattal szemlélik, amint a kötél elhagyja a színpadot. Nagy szerepe van a kötelnek az előadáson végigvezetett háromszög-szimbólumban is. A táncosok hol karjukkal, hol a kötéllal rajzolnak ki háromszöget, sőt a kötél által megrajzolt háromszög keretezi magát az előadást is: az elején és végén látható háromszög egymás tükröképe – ez is biztosan jelent valamit.

További kulcsfontosságúnak tűnő jelenet: a színpad közepén egy lány vadul, görcsösen vergődik, ám a mozgást időről időre megszakítja: ilyenkor a nézőkre mered ártatlan szemével, és gyengéden végigsimít az arcán. Eközben a bal oldalon három táncoslány mikrofonba kuruttyol, míg a jobb oldalon egy fiú betol egy félbevágott, kötéllal átkötözött farönköt, amelynek egy másik táncos jóvoltából hamar megkerül a párja is (ez nincs átkötözve). Az összeillesztett farönköket összekötözik, majd az első farönköt színpadra juttató táncos egy kisebb fadarabot lépcsőnek használva feláll rá, és forogni kezd. A másik a saját tenyeréből homokot szór forgó partnere tenyerébe, amit az forgás közben a padlóra hint. Mindeközben a színpad mélyén is akciódús jövés-menés zajlik, amit egy fiú húsz-harminc másodpercenkénti karakteres (értsd: hangos) „hé” vagy „hej” kiáltásai kísérnek.

A záró képen a férfiak és nők csoportja a rájuk vetülő egyre sejtelmesebb fényben kettéválik, az előbbieket a színpad mélyén lévő rácsok zárják magukba, míg az utóbbiak fölöttük libasorban egymás mellé fekszenek. Ezek szerint az előadás Nő és Férfi örök harcáról vagy valami hasonlóról szólna?

Sehonnan se indulva ugyan hova lehet megérkezni?

VIHAR
(Közép-Európa Táncszínház,
Bethlen Kortárs Táncműhely)

Zeneszerző: Szigeti Máté. **Zenei szerkesztő:** Philipp György. **Operatőr:** Kovács Klaudia. **Jelmez:** Béres Móni. **Koreográfusok:** Virág Melinda, Jónás Zsuzsa, Hámor József. **Társalkotók:** Gergye Krisztián, Szögi Csaba.

Előadók: Asztalos Dóra, Eller Gusztáv, Gulyás Anna, Gulyás Oszkár, Hargitai Mariann, Horváth Adrienn, Katonka Zoltán, Kelemen Krisztián, Mádi László, Palcsó Nóra.